

ПУБЛІКАЦІЯ ДОКУМЕНТІВ

DOI: 10.33402/nd.2023-11-277-291

Олександра СТАСЮК

*доктор історичних наук, старший науковий співробітник
старший науковий співробітник відділу новітньої історії
Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України
ResearcherID Web of Science: AAE-5999-2020
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2957-0432>
e-mail: ol_stasuk@ukr.net*

ПОЕЗІЇ МИХАЙЛА ДЯЧЕНКА НА СТОРІНКАХ УКРАЇНСЬКИХ ЛЕГАЛЬНИХ ВИДАНЬ УПРОДОВЖ 1939–1944 РОКІВ

Подано характеристику довоєнної творчості Михайла Дяченка (більше відомого під псевдонімом повстанського поета «Марка Боєслава»). Наведено факти з його біографії, що стосуються творчого росту талановитого юнака в період Другої світової війни. Схарактеризовано поетичну спадщину М. Дяченка міжвоєнного періоду та часів Другої світової війни. Зауважено, що його ранні спроби пера ще не мали самостійної художньої вартості, але вже свідчили про літературні здібності, натомість поезії часів Другої світової війни, що ввійшли до збірки «Вони прийдуть» (1941, Прага) та були опубліковані на сторінках тогочасної преси, уже більш зрілі за змістом і формою, хоча поетові не вдалося до кінця позбутися наслідування творчого стилю таких поетів, як Богдан Кравців, Євген Маланюк та ін.

Зібрано й опубліковано поезії, надруковані на сторінках легальних українських часописів: «Сільський господар», «Краківські вісті», «Дорога», «Малі друзі», «Ілюстровані вісті», «Студентський прапор» та ін. Вказано, що ці вірші не ввійшли до збірок поета та донедавна не були відомі не лише пересічному читачеві, а й дослідникам його творчості. Зроблено короткий літературознавчий аналіз цих поезій. Наголошено, що провідним мотивом творчості М. Дяченка впродовж усього життя залишалися роздуми про долю Батьківщини та заклики до боротьби за її визволення.

Ключові слова: Михайло Дяченко («Марко Боєслав»), поетична спадщина, українські легальні часописи, Друга світова війна.

Постать Михайла Васильовича Дяченка – відомого повстанського поета і вояка Української повстанської армії (УПА) «Марка Боєслава» – вже давно стала предметом зацікавлення істориків, краєзнавців, журналістів, літературознавців. Про нього написано понад десяток біографічних статей (Бойчук, 2008; Драгомирецький, 2010; Стасюк, 2014), кілька монографій (Гушак, 2002; Ішук, 2010), дослідники вивчають його творчий доробок (Драгомирецький, 1994; Роздольська, 1999; Зелінська, 2009; Салига, 2012). Проте в біографії поета все ще залишається чимало прогалин, особливо з тих часів, які поет провів у підпіллі. Його творчий доробок також потребує

подальшого вивчення з огляду на виявлення невідомих творів поета, що збереглися у державних архівах чи приватних колекціях.

Мета статті – висвітлити факти біографії М. Дяченка, які стосуються його становлення як майбутнього поета, а також опублікувати низку маловідомих поезій, оприлюднених на сторінках українських легальних часописів під час Другої світової війни.

Михайло Дяченко – відомий поет, публіцист і громадсько-політичний діяч, активний учасник національно-визвольних змагань 1930–1950-х років, уродженець с. Боднарів, що на Станіславщині (тепер – Івано-Франківська обл.). Попри те, що сьогодні він більше відомий як повстанський поет і воєк УПА «Марко Боеслав», його творчий шлях розпочався значно раніше. Віршувати юнак почав ще в гімназії. Хресним батьком Михайла-поета став його старший на 10 років брат Микола, який замінив йому рідних після їхньої смерті та фактично вивів юнака в люди. Він першим зауважив поетичні здібності Михайла, уважно читав і корегував його вірші, заохочував до подальших поетичних вправ. Приїжджаючи до Станіславської гімназії провідати брата, Микола привозив літературні часописи, чим також сприяв поетичній самореалізації хлопця.

Згодом поезія стає сенсом життя Михайла. Він багато пише, мріє побачити свої твори опублікованими. Процес творчого зростання поета-початківця відтворює його листування з редакціями тогочасних літературних часописів. Зокрема, у березні 1934 р. надсилає вірші до редакції дуже популярного тоді молодіжного журналу «Дажбог» із проханням опублікувати. Працівники редакції повертають їх із численними правками та зауваженнями. Проте це не засмучує юного поета і він робить нові й нові спроби. В одному з листів до редакції він пише: «Хв. Редакціє!!! Посилаю свіжі свої спроби й доти посилатиму, доки не будуть добрі! Прошу ласкаво й про них дещо сказати, а якщо бодай трохи ліпші, прошу використати їх» (ЛННБ, арк. 2).

Незабаром віршів назбиралося на збірку і Михайло, незважаючи на критичні рецензії фахівців, вирішує її видати. У листі від 12 серпня 1934 р. він просить членів редакції зробити йому кошторис видання та коректу текстів. Про завищену оцінку свого доробку поетом-початківцем свідчить його бажання видати збірку накладом 1 000 примірників та оформити на зразок видань найвідоміших тогочасних поетів: «Збірка мала би виглядати так, як збірка на кращім папері Б. Кравціва (“Сонети і строфи”）」 (ЛННБ, арк. 3). Зрозуміло, що і в цьому йому відмовили. На допомогу амбітному поетові-початківцю прийшли односельці, які вирішили видати його поезії коштом місцевої читальні «Просвіти». Так побачила світ його перша збірочка «Іскри» (1936). На знак подяки виручені гроші від реалізації М. Дяченко передав на побудову Народного дому в рідному селі. У передмові до книжки він написав: «Шановний читачу! Прийми цю книжку так радо, як я її тобі даю. Знай, що гроші, отримані за неї, – це жертва українській культурі» (Дяченко, 1936).

Усвідомлюючи, що йому бракує знань, Михайло постійно вчиться, здобуваючи не лише господарську освіту, якою заробляв на хліб, а й знання з історії України, політології, української літератури та українознавства. (ЦДАВОУ, арк. 3). Через матеріальні труднощі його освіта не була системною, але все ж йому вдалося опанувати кілька курсів Львівського університету, заочно закінчити Український технічно-господарський інститут у Подєбрадах (Чехія), бути слухачем лекцій при Науковому товаристві ім. Шевченка (НШТ) у Львові тощо. Здобуті знання збагачували інтелект і національну свідомість Михайла, утверджували його політичні переконання, а водночас поглиблювали зміст творчого доробку. Наприкінці 1930-х років офіційна

критика вже згадувала про М. Дяченка як про поета-початківця, що пройшов певний шлях зросту і продовжує подавати надії.

Довоєнна творча спадщина М. Дяченка охоплює три поетичні збірки: «Іскри» (1936), «Юні дні» (1938), «Село» (1939), п'єси «І звідки те взялося» (1938), публіцистичну збірку «Земля плаче» (1936), а також вірші, розкидані на сторінках тогочасних газет і журналів. Зокрема, у часописі «Просвіта» у Львові було опубліковано його вірш «Базар» (1936), у газеті «Сокільські вісті» – поезію «Всі вперед!» (1938) тощо. Ще більше поезій М. Дяченка на сторінках офіційної преси з'явилося під час Другої світової війни. Перебуваючи на Холмщині, Михайло тісно співпрацював з «Українським видавництвом» у Кракові, яке видавало молодіжні часописи «Дорога», «Ілюстровані вісті», журнал для дітей «Малі друзі», де публікував свої твори. Відвідування редакцій цих видань заповнювало брак спілкування поета з відомими літераторами й інтелігенцією загалом. У стінах видавництва можна було зустріти Богдана Лепкого, Святослава Гординського, Євгена Маланюка, Богдана Гошовського, Тодося Осьмачку, Юрія Клена, Юрія Косача, Юрія Шевельова й ін. Тут, як стверджує Петро Дрогомирецький, поет міг зустрітися із заприятелю на ґрунті поезії та підпільної організаційної діяльності з провідними діячами Організації українських націоналістів Олегом Кандибою (Ольжичем) та Оленою Телігою, які також полагоджували свої видавничі справи в «Українському видавництві» (Дрогомирецький, 2013).

Нижче подані поезії Михайла Дяченка, що з'явилися на сторінках офіційної преси під час Другої світової війни. Вони цікаві тим, що більшість не ввійшла до поетичних збірок, а тому донедавна не була відома не лише пересічному читачеві, а й дослідникам творчості поета. Зокрема, на сторінках цих видань упродовж 1940–1944 рр. були надруковані малознані поезії, як-от: «Тобі, Тарасе!», «Світи нам, сонечко», «Була осінь», низка дитячих віршів: «Зайчик і лис», «Оля й ляля», «Михаськів носик» тощо. Географія цих видань (Львів, Краків, Ярослав, Прага, Станіслав) демонструє діяльну натуру М. Дяченка, який перебував у постійному пошуку можливостей реалізації своїх творчих здібностей.

На відміну від перших друкованих збірок («Іскри», «Юні дні»), яким притаманні надмірна патетика, розхристаність думок і рим, невміння оволодіти поетичною формою, вказані поезії уже значно досконаліші за змістом та технікою виконання. Хоча Михайлові Дяченку не вдалося до кінця позбутися впливу тогочасних метрів української поезії Богдана Кравціва, Євгена Маланюка, Богдана Ігоря Антонича й інших, яких він, можливо підсвідомо, наслідував за стилем, тематично, а навіть за сюжетними лініями. Як і у провідних поетів, у його творчості багато місця займають проблеми відтворення почуття громадянської мужності, духовної стійкості й незламності, відданості Батьківщині та народові. Поет не зраджує своєму амплуа поета-революціонера і націєтворця, тому основним мотивом поезій залишається заклик народу до праці й боротьби:

Працой, працой – не падай духом,
В твоїх руках тверді обухи
І слово правди на устах!

Його творчий імператив інколи аж надто категоричний, проте звучить яскраво, наполегливо, переконливо, бо є відтворенням власного духовного капіталу:

Життя, – коли душа мов бурі зрив,
 Коли бажань блаженне серце повне.
 Величний Той, хто чар життя створив
 І влив у нього радість невимовну.

Або:

О, все далі, все вище, наверх!
 До ясних злotosяйних едемів!
 О, як рветься творити нове
 Неспокійна душа, наче демон!

Попри те, що більшість наведених віршів М. Дяченка належать до т. зв. програмної поезії, він показав себе також як глибокий лірик із притаманними лише йому відчуттями. Його пейзажні замальовки тісно переплітаються з думками і мріями, створюючи оригінальну емоційно-настрoeву гаму:

Нехай шепоче п'яна осінь –
 І лютим вихром хай гуде –
 Та все-таки злоголоса
 Моя весна прийде!

Звернення М. Дяченка до дитячої поезії, що мають виразний дидактичний зміст, – це данина вчительському фаху, а також вияв дитячих рефлексій.

РАМЯ В РАМЯ

Рамя в рамя – рука у руку
 У праці куй собі життя!
 Нема утіх без жертв, без муки –
 Не бійсь зі злом до змагу стать!
 Працюй, працюй – не падай духом,
 В твоїх руках тверді обухи
 І слово правди на устах!

(Дяченко М. Рамя в рамя. Сільський господар, 1940, ч. 2, вересень, с. 25).

УНОЧІ

Хати, поля і ліс, мов друзі,
 Зоряним небом накрились...
 І згадують минуле в тузі –
 – Світила слава й нам колись! –

Шепочуть тихо ліс і стріхи –
 А ночі холмські п'янки
 Підслухують, чи це не спомин
 Про блиск Данилових полків...

(Дяченко М. Уночі. Ілюстровані вісті, 1940, ч. 6, жовтень, с. 7).

НА ХУТОРАХ

Хати розсіялися у полі –
Тяжкі колодязі скриплять,
Біжать дівчата з коновками –
Шумлять завітчані поля.

Над ними сонце горде любе
Блискуче злото розсіва.
Дітвора весело співає
На вигонах кричить, гуля.

(Дяченко М. На хуторах. Ілюстровані вісті, 1940, ч. 6, жовтень, с. 7).

БУЛА ОСІНЬ

Стихає ліс – лиш шепіт тихий
Тривожить душу –
– Буде лихо – лютий вихор
Усе заглушить –
Усміх весни і регіт літа
І гомін соняшних гаїв
І золоті арфи дзвінкострунні –
Надії радісні нові...

Нехай шепоче п'яна осінь –
І лютим вихром хай гуде –
Та все-таки злогоголоса
Моя весна прийде!

(Дяченко М. Була осінь. Ілюстровані вісті, 1940, ч. 7–8, листопад–грудень, с. 22).

ВОСКРЕСЕННЯ

О, Христе наш, Ти Правду воскресив –
Співають дзвони горду славу.
Летить побідня пісня в небеси –
Тремтять кати сліпі, лукаві!
І кров Твоя свята – Могутнього Борця
Залле брехнею, неначе повинь.
І золотий діядем з тернового вінця
Борців освітить гордих, нових!
Підуть борці з тобою в лютий бій –
Замучені воскреснуть в боротьбі!
І привітають славу горду, гожу!

(Дяченко М. Воскресення. Краківські вісті, 1940, ч. 34, 6 травня).

КНИЖЦІ

О, книжко, люба, дорога,
 Як важко нам пеан тобі співати!
 Немає слів, нема похвал
 Твою красу й могутність звеличати.
 Ти наче соняшний садок –
 У тобі спів пташок і радісне кохання
 І мільони дум, гадок,
 П'янкх цілунків і зітханья.
 Ти рідна нам усім –
 І любиш нас і люблячи посвариш.
 Співаєш нам і бавиш нас,
 Даруєш нам багаті дари.
 Ти наш учитель дорогий –
 Учиш любить красу і правду й волю
 І як Батьківщині служить,
 Та як знайти їй щастя й долю.
 Ти вічне сонце і вогонь –
 І світиш нам в житті і грієш.
 Розпалюєш життя і кров –
 Святим вогнем в душі жеврієш.
 Ти гордий лицар і борець –
 Ти меч зо сталі кутий громом!
 Народ з тобою вже не вмре –
 З тобою встануть невідомі!

(Дяченко М. Книжці. Краківські вісті, 1940, ч. 109, 28 жовтня).

Іду у синю далечінь.
 Привабливу, п'янку, пахучу.
 Дзвенить на травах вітровінь,
 Співає гай, шепочуть кручі...

Іду, і любо так мені –
 Хоч на шляху стоять руїни, –
 Та у Майбутнього вогні
 Вже воскресає Батьківщина.

(Дяченко М. Без назви. Дорога, 1942, ч. 9, вересень, с. 115).

СПІВАЮ ДНЯМ

Осанна дням, що сталлю дзвонять
 І громом гордо рокотять!
 Хоч свіжа кров на їх долонях –
 Але в крові й вогні життя.

Осанна дням в дзвінких стременах –
Співає юна далечінь.
О, земле, будь благословенна –
Задзвонять радісно мечі.

(Дяченко М. Співаю дням. Дорога, 1943, ч. 7, липень, с. 109).

В ОСІННІ ДНІ

Ген золотінь із синню обнялася –
Синіє обрій, мов волошки в житі.
І кучеряві верби край села,
Неначе в шати золоті повиті.

Лиш туга, мов сумна черниця ходить
І б'є на все печаті золоті...
І хоч і ліс шумить і грають води –
По свому туга строїть струни ті.

(Дяченко М. В осінні дні. Дорога, 1943, ч. 7, липень, с. 162).

О, ВІТРЕ!

Хиба ж не чуєте? – Дзвенить металь!..
І хоч у полі лячно крук закрював,
Ну що ж, що будні вщерть закрила мряка?
Нехай собі! – Співає кута сталь!

О, вірте. Вірте. – Будні стануть святом –
Блаженні – їх напруга, тугість, гарт!
То ж не кажіть, що Богом їх заклято.
О, знай – чим тяжчий будень – більше варт!

(Дяченко М. О, вітре! Дорога», 1943, ч. 11, листопад, с. 155).

ПОЕТАМ НАШИХ ДНІВ

Поєму дня читає гордий вітер –
Дзвенить, мов сталь, її суворий ритм.
Перетопить її на вічні міти
І передайте юним і старим.

Нехай ідуть і пристрасно читають
Поєму, литу в крові і вогні.
У ній свята любов борців палає
І пімстою рокоче грізно гнів!

(Дяченко М. Поетам наших днів. Дорога, 1943, ч. 12, грудень, с. 179).

МИНУЛЕ

Старі шляхи поржавіли, мов струни,
Од крові смілих лицарів святих.
Де бій кипів колись, – лиш жито рунить –
І бандурист з бандурою затих.

Вже одгуло давно минуле горде –
І сумно, тужно так душі мої!
Та, ні! Я вірю – знов новим акордом
Ще сміливіш загомонять бої!

(Дяченко М. Минуле. Дорога, 1944, ч. 1, січень, с. 7).

СПІВАЙ, ПОЕТЕ

Життя, – коли душа мов бурі зрив,
Коли бажань блаженне серце повне.
Величний Той, хто чар життя створив
І влив у нього радість невимовну.

Розвинь же, крила, молоде орля,
Лети над хмари в сонячні простори
Співай, поете, гімн йому жбурляй
Снагу в життя, мов хвилі в берег моря!

(Дяченко М. Співай, поете. Дорога, 1944, ч. 1, січень, с. 12).

ЧУЄШ?

Чуєш? – Стукіт грізної ходи
Гомонить буревісним акордом –
Йде у бій авангард молодий
Без тривоги, завзято і гордо!

Йде мов вихор, мов буря гнівна –
Пісня грому у хмари вдаряє.
О, гаряча душа вогнена –
Воскресає життя у безкраї!

(Дяченко М. Чуєш? Студентський прапор, 1944, ч. 1(7), січень, с. 3).

ВАМ

Дзвенять мечами дні хоробрі –
Скрегоче дико лютий час
Хай не злякає, друзі, вас
Ні це, ні жадна вість недобра.

Наставте дням чоло і груди
Хай б'ють печаль свою тверду
Хоч з нами горе й біль ідуть –
Та хай! По злиднях радість буде!

(Дяченко М. Вам. Студентський прапор, 1944, ч. 1(7), січень, с. 4).

О, ЦВІТІТЬ!

О, цвітійте, бо цвітіння лиш раз –
Наливайте снаги в щедрий колос!
Хай у серці палає наказ
І металем дзвенить кожне слово

Перекуйте на діло слова –
О, величні громи стоголосі
Хай душа огнесяйна, нова
Зашумить благовісним колоссям!

(Дяченко М. О, цвітійте! Студентський прапор, 1944, ч. 1(7), січень, с. 4).

ТВОРЧИЙ НЕСПОКІЙ

Неспокійні, мов хвилі ріки,
Моє серце палке і дума полум'яна,
Не вколишуть їх ночі п'янки,
Ні співуча весна, ані осінь туманна.

О, все далі, все вище, наверх!
До ясних злotosяйних едемів!
О, як рветься творити нове
Неспокійна душа, наче демон!

(Дяченко М. Творчий неспокій. Студентський прапор, 1944, ч. 3(9), березень, с. 3).

ЗАЙЧИК І ЛИС

Біг раз зайчик попід ліс,
З ліса вибіг хитрий лис.
Зайчик лиса не злякався –
Чемно з лисом привітався:
«Добрий вечір, любий брате,
Може хочеш кумом стати?
Жінка курят наварила,
В гості зайців напросила».

«Гарно, зайчику, хорошо!
Я й лисицю йду попрошу.
Ти тут, зайчику, пожди,
І ніде звідсіль не йди!»
Як лиш лис забіг у ліс,
Зайчик лапками трісь-трісь,
В конюшину скік-скік-скік –
Радий, що від лиса втік.

Казку, діти, пам'ятайте, –
В небезпеці не лякайтесь.
Ум розважний в грізний час
Збереже від лиха вас.

*(Дяченко М. Зайчик і лис. Малі друзі (Часопис для української дитвори), 1942,
ч. 3, березень, с. 64).*

ТОБІ, ТАРАСЕ!

Вінки плетем Тобі, Тарасе,
Вінки із квітів запашних.
Прийми, наш Батьку, дари наші,
Із серця широкого вони.

Та ще один вінок плетем ми, –
З любові чистої, мов квіт.
Нас не злякають бурі й темінь –
Нам святить ясно Заповіт.

*(Дяченко М. Тобі, Тарасе! Малі друзі (Часопис для української дитвори), 1943,
ч. 3, березень, с. 73).*

СВІТИ НАМ, СОНЕЧКО

Зимні ще луки, зимна земляця,
Зимний ще вітер дмухає в лиця.
Десь заховалось сонце за хмари,
Ще не видати в полі отари.

Оля й Михасик вибігли з хати
І нумо щиро сонце благати:
– Сонечко любе, сонечко ясне,
Хай твій промінчик в хмарах не гасне!
Грій нас, святи нам – ми ж твої діти –
Ой, як вже нудно в хаті сидіти!
Ми так гуляти хочемо в полі,
Ще й назбирати квітів доволі.

(Дяченко М. Світи нам, сонечко. Малі друзі (Часопис для української дітвори), 1943, ч. 3, березень, с. 78).

ОЛЯ Й ЛЯЛЯ

Оля лялю повиває,
Оля лялечці співає:
«Спи, лялюсю, спи солодко,
Ніченька така коротка.

Спи. Я ляжу біля тебе –
Місяць світить ясно з неба,
А цвіркун буде співати,
Нас тихенько присипляти.

А раненько встанем, лялю,
Я вберу тебе в коралі
Та й підемо ген до гаю –
Там вже веснонька співає».

(Дяченко М. Оля й ляля. Малі друзі (Часопис для української дітвори), 1943, ч. 4, квітень, с. 127).

МИХАСЬКІВ НОСИК

«Носику, носику, – каже Михась,
Чом ти брудненький у мене нераз?
Оля й Тарасик з мене сміються,
Вийти з тобою з хати боюся».

«Любий Михасю, не винен же я,
Де ж то хустинка до носа твоя?
Треба просити матусю чемненько,
Дасть же матуся хустинку чистеньку.

Витреш мене ти, Михасику мій,
Стану я гарний і чистий якстій!
Оля й Тарасик сміятись не будуть,
Гордо зо мною вийдеш між люди!

(Дяченко М. Михаськів носик. Малі друзі (Часопис для української дітвори), 1942, ч. 2, лютий, с. 46).

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Бойчук, З. (2008, 18, 25 вересня; 9, 16, 23 жовтня; 6, 27 листопада; 11, 18, 25, 31 грудня). Життя і діяльність українського націоналіста Михайла Дяченка – Марка

Боеслава під пильним оком польської поліції в 1930–1933 роках. *Вечірній Івано-Франківськ*, 14.

Гушак, І. (2002). *Марко Боєслав – сурмач УПА*. Львів: Світ.

Драгомирецький, П. (1994). Михайло Дяченко – поет і борець. *Літературний Львів*, 10.

Драгомирецький, П. (2010, 25 березня). Поет трагічної долі: штрихи до портрета М. Дяченка: до 100-річчя з дня народження. *Вечірній Івано-Франківськ*, 6.

Драгомирецький, П. (2013). *Марко Боєслав – Дяченко – поет УПА, що поліг у бою*. <https://cossackland.org.ua/2013/02/22/marko-bojeslav-dyachenko-poet-ura-scho-polih-u-boyu/>

Дяченко, М. (1936). *Іскри. Збірка поезій*. Станіславів, 2.

Дяченко, М. (1940, ч. 109, 28 жовтня). Книжці. *Краківські вісті*.

Дяченко, М. (1940, ч. 2, вересень). Рамя в рамя. *Сільський господар*, 25.

Дяченко, М. (1940, ч. 34, 6 травня). Воскресення. *Краківські вісті*.

Дяченко, М. (1940, ч. 6, жовтень). На хуторах. *Ілюстровані вісті*, 7.

Дяченко, М. (1940, ч. 6, жовтень). Уночі. *Ілюстровані вісті*, 7.

Дяченко, М. (1940, ч. 7–8, листопад–грудень). Була осінь. *Ілюстровані вісті*, 22.

Дяченко, М. (1942, ч. 3, березень). Зайчик і лис. *Малі друзі. Часопис для української дітвори*, 64.

Дяченко, М. (1943, ч. 3, березень). Світи нам, сонечко. *Малі друзі. Часопис для української дітвори*, 78.

Дяченко, М. (1942, ч. 3, лютий). Михаськів носик. *Малі друзі. Часопис для української дітвори*, 46.

Дяченко, М. (1942, ч. 9, вересень). Без назви. *Дорога*, 115.

Дяченко, М. (1943, ч. 11, листопад). О, вітре! *Дорога*, 155.

Дяченко, М. (1943, ч. 12, грудень). Поетам наших днів. *Дорога*, 179.

Дяченко, М. (1943, ч. 3, березень). Тобі, Тарасе! *Малі друзі. Часопис для української дітвори*, 73.

Дяченко, М. (1943, ч. 4, квітень). Оля й ляля. *Малі друзі. Часопис для української дітвори*, 127.

Дяченко, М. (1943, ч. 7, липень). В осінні дні. *Дорога*, 162.

Дяченко, М. (1943, ч. 7, липень). Співаю дням. *Дорога*, 109.

Дяченко, М. (1944, ч. 1(7), січень). Вам. *Студентський прапор*, 4.

Дяченко, М. (1944, ч. 1(7), січень). О, цвітій! *Студентський прапор*, 4.

Дяченко, М. (1944, ч. 1(7), січень). Чуєш? *Студентський прапор*, 3.

Дяченко, М. (1944, ч. 1, січень). Минуле. *Дорога*, 7.

Дяченко, М. (1944, ч. 1, січень). Співай, поете. *Дорога*, 12.

Дяченко, М. (1944, ч. 3(9), березень). Творчий неспокій. *Студентський прапор*, 3.

Зелінська, Г. (2009). Постать Марка Боєслава у літературі українського резистансу. *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*, 1. 524–534.

Іщук, О. (2010). *Життя та доля Михайла Дяченка – «Марка Боєслава»*. Торонто; Львів: Літопис УПА.

ЛННБ: Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. (ЛННБ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів), ф. 10, спр. 12/п.1, 193.

Роздольська, І. (1999). На шляху державницького змагу: (Михайло Дяченко Гомін-Марко Боєслав). *Дзвін*, 3–4, 129–135.

Салига, Т. (2012, 27 лютого, 1 березня). Оживе слава про Марка Боєслава. *Слово Просвіти*.

Стасюк, О. (відп. ред.). (2014). Михайло Дяченко – Марко Боєслав»: «Дзвени моє слово хоробрим металом. «І слова стали чином живим...». *Боротьба ОУН та УПА крізь призму людських доль та стосунків. Збірник біографічних нарисів*. Львів.

ЦДАВОУ: Центральний державний архів вищих органів влади України, ф. 3879, оп. 1, спр. 2478.

REFERENCES

Boichuk, Z. (2008, 18, Veresen 25; Zhovten 9, 16, 23; Lystopad 6, 27; Hruden 11, 18, 25, 31). Zhyttia i diialnist ukrainskoho natsionalista Mykhaila Diachenka – Marka Boieslava pid pylnym okom polskoi politsii v 1930–1933 rokakh. *Vechirni Ivano-Frankivsk, 14* (in Ukrainian).

Hushchak, I. (2002). *Marko Boieslav – surmach UPA*. Lviv: Svit (in Ukrainian).

Drahomyretskyi, P. (1994). Mykhailo Diachenko – poet i borets. *Literaturnyi Lviv, 10* (in Ukrainian).

Drahomyretskyi, P. (2010, Berezen 25). Poet trahichnoi doli: shtrykhy do portreta M. Diachenka: do 100-richchia z dnia narodzhennia. *Vechirni Ivano-Frankivsk, 6* (in Ukrainian).

Drahomyretskyi, P. (2013). *Marko Boieslav – Diachenko – poet UPA, shcho polih u boiu*. <https://cossackland.org.ua/2013/02/22/marko-boieslav-dyachenko-poet-upa-scho-polih-u-boyu/> (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1936). *Iskry. Zbirka poezii*. Stanislaviv, 2 (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1940, ch. 109, Zhovten 28). Knyzhtsi. *Krakovski visti* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1940, ch. 2, Veresen). Ramia v ramia. *Silskyi hospodar, 25* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1940, ch. 34, Traven 6). Voskresennia. *Krakovski visti* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1940, ch. 6, Zhovten). Na khutorakh. *Iliustrovani visti, 7* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1940, ch. 6, Zhovten). Unochi. *Iliustrovani visti, 7* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1940, ch. 7–8, Lystopad–Hruden). Bula osin. *Iliustrovani visti, 22* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1942, ch. 3, Berezen). Zaichyk i lys. *Mali druzi. Chasopys dlia ukrainskoi ditvory, 64* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1943, ch. 3, Berezen). Svity nam, sonechko. *Mali druzi. Chasopys dlia ukrainskoi ditvory, 78* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1942, ch. 3, Liutyi). Mykhaskiv nosyk. *Mali druzi. Chasopys dlia ukrainskoi ditvory, 46* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1942, ch. 9, Veresen). Bez nazvy. *Doroha, 115* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1943, ch. 11, Lystopad). O, vitre! *Doroha, 155* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1943, ch. 12, Hruden). Poetam nashykh dniv. *Doroha, 179* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1943, ch. 3, Berezen). Tobi, Tarase! *Mali druzi. Chasopys dlia ukrainskoi ditvory, 73* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1943, ch. 4, Kviten). Olia y lialia. *Mali druzi. Chasopys dlia ukrainskoi ditvory, 127* (in Ukrainian).

Diachenko, M. (1943, ch. 7, Lypen). V osinni dni. *Doroha, 162* (in Ukrainian).

- Diachenko, M. (1943, ch. 7, Lypen). Spivaiu dniam. *Doroha*, 109 (in Ukrainian).
- Diachenko, M. (1944, ch. 1(7), Sichen). Vam. *Studentskyi prapor*, 4 (in Ukrainian).
- Diachenko, M. (1944, ch. 1(7), Sichen). O, tsvitit! *Studentskyi prapor*, 4 (in Ukrainian).
- Diachenko, M. (1944, ch. 1(7), Sichen). Chuiesh? *Studentskyi prapor*, 3 (in Ukrainian).
- Diachenko, M. (1944, ch. 1, Sichen). Mynule. *Doroha*, 7 (in Ukrainian).
- Diachenko, M. (1944, ch. 1, Sichen). Spivai, poete. *Doroha*, 12 (in Ukrainian).
- Diachenko, M. (1944, ch. 3(9), Berezen). Tvorchyi nespokii. *Studentskyi prapor*, 3 (in Ukrainian).
- Zelinska, H. (2009). Postat Marka Boieslava u literaturi ukrainskoho rezystansu. *Zbirnyk prats Naukovo-doslidnoho tsentru periodyky*, 1, 524–534 (in Ukrainian).
- Ishchuk, O. (2010). *Zhyttia ta dolia Mykhaila Diachenka – «Marka Boieslava»*. Toronto; Lviv: Litopys UPA (in Ukrainian).
- Lvivska natsionalna naukova biblioteka im. V. Stefanyka NAN Ukrainy. (LNNB im. V. Stefanyka. Viddil rukopysiv), f. 10, spr. 12/p.1, 193 (in Ukrainian).
- Rozdolska, I. (1999). Na shliakhu derzhavnytskoho zmahu: (Mykhailo Diachenko Homin-Marko Boieslav). *Dzvin*, 3–4, 129–135 (in Ukrainian).
- Salyha, T. (2012, Liutii 27, Berezen 1). Ozhyve slava pro Marka Boieslava. *Slovo Prosvity* (in Ukrainian).
- Stasiuk, O. (Ed). (2014). *Mykhailo Diachenko – Marko Boieslav»: «Dzveny moie slovo khorobrym metalom. «I slova staly chynom zhyvym...»*. *Borotba OUN ta UPA kriz pryzmu liudskykh dol ta stosunkiv. Zbirnyk biohrafichnykh narysiv*. Lviv (in Ukrainian).
- Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv vyshchykh orhaniv vlady Ukrainy, f. 3879, op. 1, spr. 2478 (in Ukrainian).

Oleksandra STASIUK

*Doctor of Historical Sciences (Dr hab. in History), Senior Research Fellow
Senior Research Fellow at the Department of Contemporary History
I. Krypiakevych Institute of Ukrainian Studies of NAS of Ukraine
ResearcherID Web of Science: AAE-5999-2020
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2957-0432>
e-mail: ol_stasuk@ukr.net*

**POETRY OF MYKHAILO DYACHENKO
IN UKRAINIAN LEGAL PUBLICATIONS
DURING 1939–1944**

The article provides a characterization of the pre-war creative work of Mykhailo Dyachenko (better known under the pseudonym of the insurgent poet «Marko Boyeslav»). It presents facts from his biography related to the creative development of the talented young man during the period of II World War. The poetic heritage of M. Dyachenko from the interwar period and the times of II World War is described. It is noted that his early attempts at writing did not yet have independent artistic value but already showed literary talent. On the other hand, the poetry of the II World War era, which was included in the collection «They Will Come» (1941, Prague) and published in the pages of contemporary press, was more mature in terms of content and form. However, the poet was not able to

completely rid himself of imitating the creative style of poets such as Bohdan Kravtsiv, Yevhen Malaniuk, and others.

The article collects and publishes the poems that were printed in the pages of legal Ukrainian magazines such as «Silsky Hospodar» («Countryman»), «Krakovski Visti» («News of Krakow»), «Doroha» («Road»), «Mali Druzi» («Little Friends»), «Ilustrovani Visti» («Illustrated News»), «Studentski Prapor» («Student Flag») and others. It is noted that these poems did not make it into the poet's collections and were not known until recently, not only to the average reader but also to researchers of his work. A brief literary analysis of these poems is provided. It is emphasized that throughout his life, the main motif of M. Dyachenko's creativity remained reflections on the fate of the Motherland and calls to fight for its liberation.

Keywords: Mykhailo Dyachenko («Marko Boyeslav»), poetic heritage, Ukrainian legal magazines, II World War.